

Centrālā statistikas
pārvalde

Izaicinājumi patēriņa cenu indeksa apkopošanā COVID-19 ietekmē.

Patēriņa cenu indeksu daļa
Natalja Dubkova

25. Maijs 2020

Centrālā statistikas
pārvalde

Patēriņa cenu apsekojums

- ✓ Ikmēneša apsekojums
- ✓ Tiek veikts Rīgā un 10 citās Latvijas pilsētās
- ✓ Norises laiks – no 4. līdz 20. mēneša datumam
- ✓ Izlasē esošo tirdzniecības un pakalpojumu sniegšanas vietu skaits: ~ 2000
- ✓ Katru mēnesi savākto cenu skaits: ~25000
- ✓ Datu vākšana:
 - klātienē apmeklējot izlasē iekļautās reģistrācijas vietas
 - datu vākšana internetā
 - datu vākšana izmantojot telefoninterviju

Patēriņa cenu indeksa aprēķins

Datu apstrāde un sākotnēja validācija

Kvalitātes izlīdzināšanas procedūras aizvietošanu gadījumā

Datu analīze un kopsavilkumu sagatavošana

Rezultātu publicēšana preses relīzes veidā

Centrālā statistikas
pārvalde

COVID-19 izaicinājumi

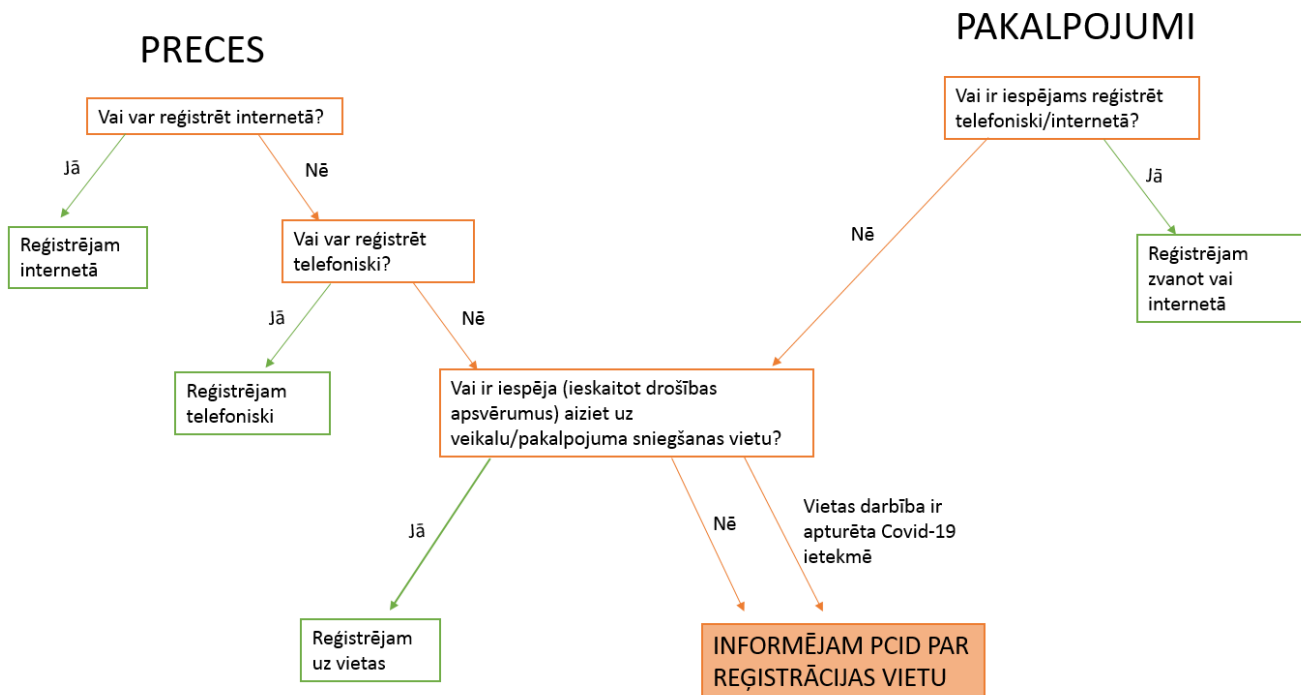
- ✓ Operatīvi pielāgot cenu reģistrāciju sociālās distancēšanās un ierobežojumu apstākļiem
- ✓ Nodrošināt cenu reģistratoru drošību un sniegt morālo atbalstu
- ✓ Operatīvi lemt par jaunu IT risinājumu nepieciešamību, ātri tos ieviest un notestēt
- ✓ Jau reģistrēšanas procesa sākumā maksimāli apzināt slēgto reģistrēšanas vietu īpatsvaru un provizorisko trūkstošo cenu apjomu katrā patēriņa grupā
- ✓ Operatīvi vienoties, arī Savienības līmenī, kādas metodes izmantot imputācijām, tai skaitā sektoros ar nulles aktivitāti
- ✓ Veikt simulācijas, lai izvēlētos atbilstošākās imputācijas metodes konkrētos gadījumos
- ✓ Ātri veikt izmaiņas PCI aprēķināšanas procesā iekļaujot papildus darbības
- ✓ Nodrošināt gan ātra novērtējuma, gan gala rezultātu savlaicīgu publicēšanu
- ✓ Sagatavot papildus informāciju lietotājiem attiecībā uz PCI aprēķinu COVID-19 apstākļos un imputāciju statistiku

Centrālā statistikas
pārvalde

COVID-19 izaicinājumu risinājumi

- ✓ Tika palielināts attālināti (izmantojot interneta resursus un telefonintervijas) savākto cenu īpatsvars
- ✓ Cenu reģistratori tika nodrošināti ar individuālās aizsardzības līdzekļiem
- ✓ Cenu reģistratoriem tika izsūtīts lēmuma pieņemšanas koks darba organizācijai un informēšanai krīzes apstākļos

Centrālā statistikas
pārvalde

COVID-19 izaicinājumu risinājumi

- ✓ Datu vākšanas programmā tika ieviesti papildus komentāri COVID-19 gadījumiem (krīzes ietekmes novērtēšanas vajadzībām)
- ✓ Indeksa aprēķināšanas programmā tika ieviesti papildus kodi un to funkcionalitāte, lai nodrošinātu ar COVID-19 saistīto imputāciju aprēķinu
- ✓ Pirmās reģistrācijas nedēļas laikā, tai skaitā pateicoties lēmuma pieņemšanas shēmai, tika apzināts slēgto reģistrēšanas vietu īpatsvars un provizorisko trūkstošo cenu apjoms
- ✓ Katrai izlasē esošai precei, balstoties uz vēsturiskiem datiem attiecībā uz cenu izmaiņu tendencēm un dinamiku tika izvēlēta provizoriska imputācijas metode
- ✓ Ārkārtas cenu statistikas darba grupas sanāsmē tika pārrunāts rīcības plāns, aprēķinu metodes, datu lietotāju informēšana par krīzes ietekmi uz indeksu. Rezultātā tapa vadlīnijas indeksa aprēķiniem krīzes apstākļos https://ec.europa.eu/eurostat/documents/10186/10693286/HICP_guidance.pdf
- ✓ Sektoriem ar nulles aktivitāti un izteiktu sezonālītāti tika veiktas aprēķinu simulācijas, lai izvēlētos labāku metodi
- ✓ Noslēdzoties datu validācijai pieņemts gala lēmums par katrā konkrētā gadījumā izmantojamo imputācijas metodi, nepieciešamības gadījumā veikti papildus aprēķini
- ✓ Preses ziņojumā tika ielikta papildus sadaļa datu lietotāju informēšanai

Centrālā statistikas
pārvalde

Trūkstošo cenu imputācija

Atbilstoši patēriņa cenu indeksa aprēķināšanas metodoloģijai, svaru struktūrai un izlasei jābūt konstantai visa gada garumā. Līdz ar to, trūkstošas cenas jāimputē.

Patēriņa cenu indeksa aprēķinos cenas, kas nebija pieejamās COVID-19 rezultātā, tika imputētas izmantojot vienu no četrām metodēm:

- 1) Imputēta tendence no pārējām cenām konkrētai precei vai pakalpojumam
- 2) Izmantota pēdējā novērotā cena
- 3) Imputēta iepriekšēja gada atbilstošā mēneša cenu izmaiņu tendence
- 4) Imputācija izmantojot visu "reprezentatīvo" indeksu gada patēriņa cenu indeksu

Pirmā imputācijas metode tika izmantota gadījumos, kad prece vai pakalpojums Covid-19 ietekmē bija pieejams tikai daļēji, t.i. ne visās izlasē iekļautās tirdzniecības/pakalpojumu sniegšanas vietās, bet vēl arvien pietiekamā skaitā, lai savāktā informāciju reprezentētu kopējo cenu izmaiņu tendenci.

Otrā metode tika izmantota gadījumos, kad cenas precei vai pakalpojumam ir stabilas, mainās reti vai pārsvarā gada sākumā, tiek pilnībā vai daļēji regulētas, un ir pamats domāt, ka pēc ierobežojumu atcelšanas, prece vai pakalpojums būs pieejams par tādu pašu cenu.

Trešā metode tika izmantota pakalpojumiem ar sezonālām cenu svārstībām.

Ceturtnā metode tika izmantota sektoros ar nulles aktivitāti un izteiktu sezonālītāti, kā aviolidojumi, pasažieru pārvadājumi pa jūru, kompleksie atpūtas pakalpojumi. Visu "reprezentatīvo" indeksu gada patēriņa cenu indeksa aprēķins balstās uz apakšklasē līmeni. Apakšklases indekss tiek uzskatīts par "reprezentatīvu" ja Covid-19 imputāciju skaits ir zemāks par 50 %.

Centrālā statistikas
pārvalde

Trūkstošo cenu imputācija

Papildus imputācijas metodēm, kas tika izmantotās praksē, ir iespējams pielietot arī šādas metodes:

- 5) Imputēt ECOICOP apakšklases pie kuras pieder pārstāvis cenu izmaiņu tendenci
- 6) Imputēt ECOICOP klases pie kuras pieder pārstāvis cenu izmaiņu tendenci
- 7) Imputēt visu pieejamo pārstāvju cenu izmaiņu tendenci

Imputāciju īpatsvars un izmantotās metodes patēriņa grupās 2020. gada aprīlī

Patēriņa grupa	Imputāciju īpatsvars, %	Imputācijas metode
pārtika	0.1	1
alkohols, tabaka	0.5	1
apģērbs, apavi	7.9	1
mājoklis	1.6	1
mājokļa iekārta	1.9	1
veselība	14.5	1; 2; 3
transports	13.1	1; 2; 3; 4
sakari	0	...
atpūta, kultūra	16.7	1; 2; 4
izglītība	16.0	1; 2
restorāni, viesnīcas	44.0	1; 2
pārējie	4.8	1; 2

Informācija par imputāciju skaitu un metodēm saskaņotā patēriņa cenu indeksa aprēķinos ES valstīs ir pieejama Eurostat mājas lapā attiecīgā Covid-19 sadaļā

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/hicp/methodology>

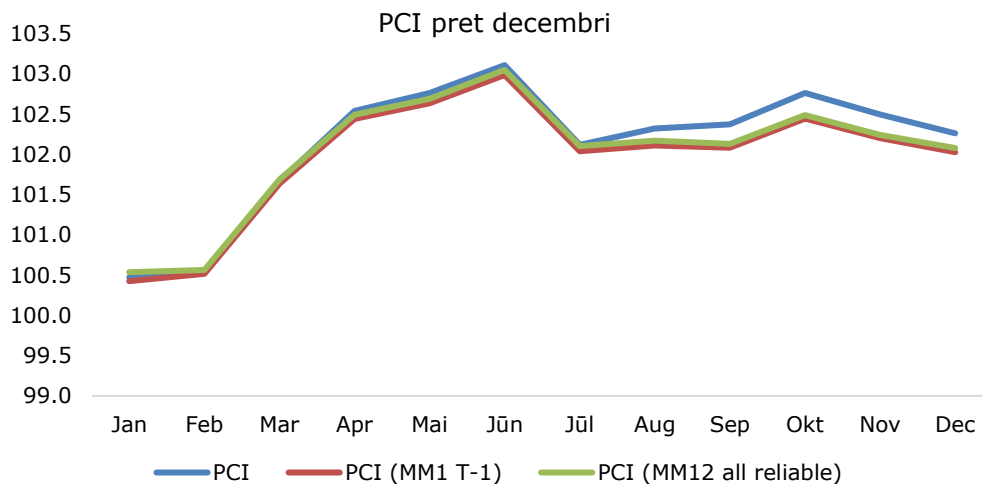

Centrālā statistikas
pārvalde

PCI 2019.gada mēnešos pret decembri (simulācija)

Simulācijā tiek salīdzināti PCI izmantojot šādas imputācijas metodes sektoros ar izteiktu sezonālītāti un nulles aktivitāti :

- *Imputēta iepriekšēja gada atbilstošā mēneša cenu izmaiņu tendence (mm1 T-1)*
- *Imputācija izmantojot visu "representatīvo" indeksu gada patēriņa cenu indeksu (MM12 all reliable); Visu representatīvo indeksu klāsts balstās uz 2020.gada aprīļa informāciju*

No aprēķiniem tika izslēgtas šādas apakšklases (imputāciju skaits ir bijis lielāks par 50 %):

- ✓ Speciālistu prakse (imputācijas metode 2)
- ✓ Medicīnas analīžu laboratoriju un rentgenoloģijas centru pakalpojumi (2)
- ✓ Vidējā medicīniskā personāla pakalpojumi (2)
- ✓ Aviolidojumi (4)
- ✓ Pasažieru pārvadājumi pa jūru (4)
- ✓ Atpūtas un sporta pakalpojumi – dalība (2)
- ✓ Kinoteātru un teātru pakalpojumi (2)
- ✓ Muzeju pakalpojumi (2)
- ✓ Azartspēles (2)
- ✓ Kompleksie atpūtas pakalpojumi (4)
- ✓ Kursi (2)
- ✓ Ēdnīcu pakalpojumi (2)
- ✓ Viesnīcu pakalpojumi (1)
- ✓ Administratīvas nodevas (2)

	Jan	Feb	Mar	Apr	Mai	Jūn	Jūl	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
PCI	100.5	100.5	101.7	102.5	102.8	103.1	102.1	102.3	102.4	102.8	102.5	102.3
PCI (MM1 T-1)	100.4	100.5	101.6	102.4	102.6	103.0	102.0	102.1	102.1	102.4	102.2	102.0
PCI (MM12 all reliable)	100.5	100.6	101.7	102.5	102.7	103.0	102.1	102.2	102.1	102.5	102.2	102.1

Centrālā statistikas
pārvalde

Izaicinājumi ražotāju cenu indeksu apkopošanā COVID-19 ietekmē.

Ražotāju cenu indeksu daļa
Baiba Alksnīte

25. Maijs 2020

Centrālā statistikas
pārvalde

Ražotāju cenu indeksi

- Ražotāju cenu indeksi rūpniecībā un Būvniecības izmaksu indeksi:
 - Pārskati jāaizpilda reizi mēnesī.
 - Preses relīzes tiek publicēta reizi mēnesī.
- Eksporta vienības vērtības indekss un Importa cenu indekss:
 - Dati no Ārējās tirdzniecības datubāzes.
 - Pārskats par importa cenām respondentiem jāaizpilda reizi mēnesī.
- Biznesa pakalpojumu cenu indeksi:
 - Pārskats par biznesa pakalpojumu cenām jāaizpilda reizi ceturksnī.

Centrālā statistikas
pārvalde

Izaicinājumi COVID-19 ietekmē

- Grāmatvežu attālinātais darbs.
- Pārskata neiesniegšanas iemesli.
- Imputāciju skaits marta un aprīļa mēnešos būtiski neatšķiras no iepriekšējiem periodiem.
- Imputācijas Biznesa pakalpojumu cenu indeksos 2. ceturksnī.
- Tehniskais nodrošinājums jaunai imputācijai EVVI un ICI no Ārējās tirdzniecības datiem.

Centrālā statistikas
pārvalde

Paldies par uzmanību!

Natalja.Dubkova@csb.gov.lv

Baiba.Alksnite@csb.gov.lv